

לשכת ה...
 משרד הפנים
 13.09.2005
 נתקבל

חוק התכנון והבניה תשכ"ה - 1965
 מרחב תכנון מקומי רמת נגב
 תכנית מתאר מקומית מס' 54/101/02/20
 המהווה שינוי לת.מ. רמת נגב 101/02/20
 ובהתאם לתממ/4 - 14 שינוי 39

שמורת טבע המכתש הגדול

הוראות התכנית

מיסודי חלשים מודע הימים
 חוק התכנון והבניה תשכ"ה - 1965
 54/101/02/20
 25/7/05
 קצין המבחן
 קצין המבחן

54/101/02/20
 הודעה על אישור תכנית מס' 54/101/02/20
 כורסמה בילקוט הכרסומים מס' 54/101/02/20
 מיום

שמורת טבע המכתש הגדול

דברי הסבר והנמקה:

מיקום וגבולות: המכתש הגדול נפער ברכס חתירה, בצפון הנגב, והוא נמשך כמו הרכס עצמו, מצפון ומזרח לדרום מערב.

שטח השמורה המוצעת: 38,258 דונם. נ"צ מרכזי: 1480/0380.

תאור השמורה המוצעת: שטח קרקעית המכתש כ-50,000 דונם. אורך קרקעית המכתש כ-12 ק"מ ורוחבו המרבי כ-5 ק"מ. מצלעות המכתש הגדול נכללות בתחום שמורת מצלעות המכתש הגדול. קרקעית המכתש מוצעת כשמורה, מאחר ומבחינה אקולוגית וגיאולוגית המכתש כולו הוא יחידה אחת ואי הכללת הקרקעית, תחתית ה"חלון הגיאולוגי" של החתך בתחום השמורה, היא שגיאה חמורה. לפי תמ"א 14, החלק הדרומי של קרקעית המכתש מיועד להיות שמורת טבע ואילו השטח מצפון לכביש מיועד לכרייה וחציבה. על פי המלצת תכנית "ארץ המכתשים" כל תחתית המכתש הגדול יועדה לשימור אף שתותר כרייה בחלקים מסוימים, על פי חוזה.

המכתש בנוי מלמעלה למטה בסלעי גיר ודולומיט מן הקנומן. קרקעית המכתש היא ברובה מתקופת הקרטיקון התחתון (תצורת חתירה) ובנויה מאבן חול נובית שמתחתיה ריפי אלמוגים מאובנים. שכבה קדומה יותר, היורה העליון, המצופה בקרום ברזילי, נחשפת רק בקטע קטן מן הקרקעית, הנראה כאלפיסה שאורכה כ-7 ק"מ ורוחבה כ-2.5 ק"מ. כן יש בו מקבצים עשירים של מאובנים ימיים ועצים מאובנים.

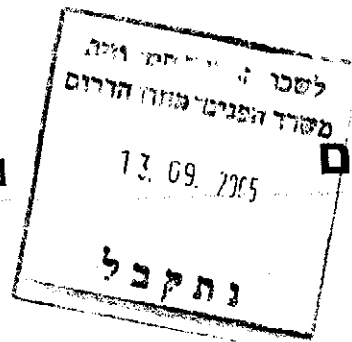
גובה קרקעית המכתש מפני הים בין 390 מ' בצפון מזרח לבין 500 מ' בדרום מערב ואלו גובה המצלעות הצפוניות עד כ-700 מ' והדרומיות עד כ-500 מ', כך שעד כ-300 מ' מפרידים בין שיא המכתש לקרקעיתו. בתוך המכתש מתנשא רכס הרי מטמור, מתקופת היורה, עד לגובה של 480 מ' מעל פני הים. המכתש מנוקז על ידי שלושה נחלים עיקריים הזורמים מדרום מערב לצפון מזרח: נחל חביון, נחל מטמור ונחל חתירה שאליו מתנקזים שני הנחלים הראשונים. מקורות המים היחידים במכתש הן חמש תמילות שאחת מהן שופעת מים כל השנה.

ישנן שתי דרכי גישה אל ומתוך המכתש הגדול: הדרך היורדת מירוחם אל קרקעיתו ויוצאת בפתחו הטבעי של המכתש, בנחל חתירה בצפון מזרחו. זהו כביש סלול, המחלק את הקרקעית לשני חלקים. רוב שטח הקרקעית מדרום לכביש ורק כחמישית מצפון לו. דרך נוספת יורדת מצפון מזרח המכתש, אל קרקעיתו ב"מעלה אברהם" ועוברת בקרקעית, לאורך הציר האורך של המכתש, בעיקר בנחל חתירה. בנוסף עליון חרוץ המכתש הגדול במקביל לציר הרוחב שלו בשמונה דרכי רוחב שנכבשו על מנת לאפשר חיפושי נפט.

www.parks.org.il

מחוז דרום

רשות הטבע והגנים

הדרכים לא שוקמו לאחר תום החיפושים והן אפשרו נגישות למרבית חלקיו. במכתש גם ארבע דרכי אורך מקבילות לדרך המרכזית בו, גם הן תוצאת חיפושי הנפט, וגם הן לא שוקמו. בעבר הקרוב שמשו כדרכים לאתרי כריה.

הצומח בקרקעית המכתש מרוכז בערוצי הנחלים. הצומח הרב שנתי כולל יפרוק המדבר, יפרוק תלת כנפי, רותם המדבר, ערטל מדברי, זוגן השית, בלוטה גלונית, אשל היאור, מלוח קפח, אטד ערבי, שיטת הסוכך, שזף מצוי, מתנן שעיר, שבר לבן ואשליל שעיר. ליד התמילות צומחים דקל, שיטה סלילנית, וסמר מחויף. ראויים לציון מיוחד אוכלוסיה נדירה של אירוס עוזיה ואוכלוסית אוג קוצני.

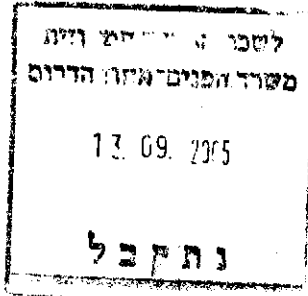
במכתש הגדול **פאונה עשירה** הכוללת שפני סלע במפתח המכתש בנחל חתירה, עדר צבאים המונה כעשרה פרטים, להקת זאבים המונה לפחות חמישה פרטים, שועלים וצבועים. במצוקים יש יעלים המגיעים לקרקעית המכתש על מנת לאכול. מן המכרסמים ראויים לציון דרבן, ירבע גדול וירבע קטן. מקננים בו עיט סלעים - מתחת הר אבנון ועקב עיטי - במצוק המזרחי. בעבר קננו במכתש הגדול גם נשרים. רחמים מקננים בו גם כיום. העופות המקומיים כוללים גם טריסטרמית, עפרוני מדבר, עפרוני מצויץ, סלעית לבנת כנף, שחור זנב, סנונית סלעים מדברית, כרון, עורב חום עורף, כוס ואוח. מבין הזוחלים יש חרדון מדבר וחרדון מצוי ומניפנית סלעים.

בתוך המכתש - **אתרים גיאולוגיים** בעלי ענין כאתר העצים המאובנים בצפון מזרח המכתש ואתר אבן החול הנובית שלידה גם יש חניון מסודר, חניון האקליפטוסים. ריפי אלמוגים מאובנים ומקבצים גדולים של מאובנים ממוצא ימי.

הגישה שעל פיה ניתן לקטוע את המכתש ולהותיר את קרקעיתו כמובלעת בלתי שמורה היא מיושנת ואינה תואמת את הגישה העדכנית העומדת על כך ששמורה תכלול מערכת שלמה, על כל מרכיביה וכמו כן, שגבולותיה יהיו קצרים ככל האפשר, על מנת להקטין את המגע עם הסביבה החיצונית כדי למנוע חדירת השפעות סביבתיות בלתי רצויות.

לסיכום: קרקעית המכתש ראויה לשימור כהשלמה גיאולוגית של החתך מחלקו העליון של הרכס ועד לתחתיתו ובעיקר על מנת לשמור על מערכת אקולוגית רציפה הכוללת את כל המכתש משפתו ועד תחתיתו, כי מה שמתחולל בקרקעית המכתש משפיע על המערכת האקולוגית של כל המכתש. יש במכתש אתרים ייחודיים מבחינה גיאולוגית כאתר העצים המבורזלים, אתר אבן החול הנובית הצבעונית, ריפי אלמוגים מאובנים ומאובנים ממוצא ימי. בנוסף עליהם, יש במכתש הגדול אוכלוסיות של שני מיני צמחים נדירים.

על מנת לשמור את שלמות המערכת האקולוגית של המכתש, יש צורך לטשטש דרכים אשר נפרצו לצורך חיפושי נפט. הקרקעית גם נפגעה מכריה וחציבה ויש צורך לערוך שקום כולל שלה. ההצעה לכלול גם את חלק הקרקעית שמצפון לכביש בשמורה נועד להבטיח שבתום הכרייה ייערך שקום מהיר של השטח והוא יהפך בעתיד לחלק אינטגרלי מן השמורה.

1. המקום: מחוז: הדרום

נפה: באר שבע

מועצה אזורית: רמת הנגב

מיקום: קרקעית המכתש הגדול. גובלת בכביש 225 ובשמורת טבע מצלעות המכתש הגדול.

2. גושים וחלקות:

גוש 39069 חלקי חלקה 1,2,4,5.

3. שם התכנית: תכנית זו תקרא תכנית מתאר מקומית מס' 54/101/02/20, שמורת טבע המכתש הגדול.

4. הגבולות: גבול התכנית מסומן בקו כחול, על-גבי התשריט המצורף, המהווה חלק בלתי נפרד מתכנית זו.

5. שטח התכנית: 38,258 דונם.

6. בעל הקרקע: מינהל מקרקעי ישראל.

7. מגיש התכנית: הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, רח' עם ועולמו 3, ירושלים

טל' 5005444-02 - פקס' 6529232 - 02.

8. עורך התכנית: גלעד גבאי, הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, רח' עם ועולמו 3, ירושלים

טל' 5005444 - 02 - פקס' 6529232 - 02.

9. המטרה: 9.1. ליעד השטח לשמורת טבע לפי חוק גנים לאומיים ושמורות טבע, התשנ"ח 1998,

ולפי חוק התכנון והבניה התשכ"ה - 1965.

9.2. לשמור על החי, הצומח והדומם במצבם הטבעי.

9.3. מצב קיים שטח פתוח. מצב מוצע שמורת טבע לפי תיקון 39 לתמ"מ 4/14.

10. יחס לתכניות אחרות: התכנית מהווה שינוי לתכנית מתאר מקומית ת.מ. רמת נגב 101/02/20

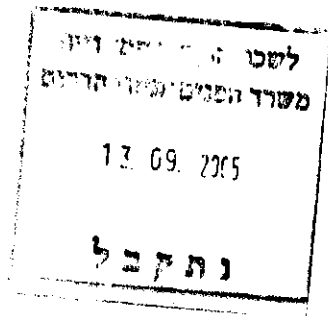
ובהתאם לתכנית מתאר מחוזית תממ/4-14 שינוי 39.

התכנית גובלת בשמורת טבע מצלעות המכתש הגדול המאושרת בתממ/4-14

וטרם הופקדה.

במקרה של סתירה בין הוראות התכנית הנ"ל להוראות תכנית זו, יקבע האמור

בתכנית זו.

12. התכנית כוללת: 4 דפים של הוראות התכנית (להלן ההוראות)

גליון תשריט ערוך בקני"מ 1:20,000.

כל מסמכי התכנית מהווים חלק בלתי נפרד מהתכנית.

במקרה של סתירה בין ההוראות לתשריט, יגברו ההוראות על התשריט.

13. רשימת תכליות ושימושים:

13.1. השטח מיועד לשימור במצבו הטבעי במטרה לאפשר לציבור סיור ותיור בשטח, הכשרת

מסלולי טיול בליווי שילוט הסברה.

13.2 מתקנים וקווי תשתית, העוברים בתחום התכנית, ימשיכו להיות מטופלים ע"י המוסדות

המוסמכים לכך, על-פי החוק ובתאום עם רשות הטבע והגנים.

13.3 הפעילות בשמורת הטבע תהא כפופה להמשך ביצוע פעילות מעהב"ט בשטחים הסגורים

מכוח תקנה 125 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 ובמתקנים הביטחוניים, כפי שיהיו

מעת לעת, בין שהם בתחומי התכנית ובין שהם גובלים עם שטחים שבתחומה, ואין

בתכנית זו כדי להגביל ביצוע כל פעילות שהיא על-ידי מערכת הביטחון בשטחים

הסגורים ובמתקנים הביטחוניים הנ"ל (בפרט יתאפשר מעבר חופשי לכוחות הביטחון

במשך 24 שעות ביממה).

כל כניסה של מטיילים לשטח השמורה אשר חופף עם גבולות שטח האש תעשה בכפוף

לנהלי הכניסה הקבועים של הגורמים האזרחיים מכוח תקנה 125.

13.4 יותרו הפעולות הבאות: חקירה, חיפוש וסקרים גיאולוגיים בחלק המערבי של המכתש

הכלול בתחום התוכנית, בהתאם לרשיון מתאים אשר יינתן על ידי המפקח על המכרות

בתאום עם רשות הטבע והגנים.

13.5 תותר כריית חול קוורץ זך בכפוף להכנת סקר גיאולוגי וסקר תומרי גלם, אשר יכלול חלופות

לחומרי גלם שמקורם במיצוי כרייה באתרי כרייה אחרים, קיימים או חדשים מחוץ

לגבולות התוכנית ו/או במיחזור ו/או ביבוא. כרייה כאמור, תותר בכפוף לאישור תוכנית

מקומית מפורטת, שתוגש בצירוף הסקרים כמפורט לעיל ואשר תכלול שלבי ביצוע. שטח

של כל שלב לביצוע לא יעלה על 100 דונם. סיום שלב ביצוע אחד יהווה תנאי להפעלת שלב

ביצוע נוסף. התוכנית כאמור, תכלול תוכנית הסדרת שטח ונספח שיקום אשר יפעלו בלוח

זמנים מחייב עם תוכנית הכרייה. התוכנית המקומית לכרייה כאמור לעיל, תתואם עם רשות

הטבע והגנים.

לשכת ה...
 מספרד המגיס...
 28.09.2005
 נתקבל

לשכת ה...
 מספרד המגיס...
 27.09.2005
 נתקבל

14. עתיקות: כל פיתוח וביצוע עבודות שיעשה בתחום אתר עתיקות, יעשה בתאום עם רשות העתיקות, בהתאם ובכפוף להוראת סעיף 29 א' לחוק העתיקות.

15. תנאים למתן היתרי בניה ורישוי על פי חוק: לקידוחי מים, קווי טלפון, קווי מים ותשתיות נוספות, יוצאו ע"י הועדות המקומיות לאחר תיאום עם מינהל מקרקעי ישראל ועם רשות הטבע והגנים. הרשאות לקווי חשמל יינתנו כחוק.

16. ניקוז: יותר בכפוף לחוק הניקוז, ואישור תוכנית מפעל ניקוז עם רשות הטבע והגנים והועדה המחוזית.

רשות הטבע והגנים
 מחוז דרום
 רח' האבות 19 ב"ש
 סל': 08-6280404 פקס': 08-6230021

17. חתימות:

מגיש התכנית: _____

תאריך: _____

בעל הקרקע: _____

תאריך: _____

06/09/2005